

Dinar bez oscilacija, kurs 122,8815

Dinar je nastavio mirovanje prema evru tokom vikenda, i zvanični srednji kurs danas iznosi 122,8815 dinara za jedan evro, objavila je Narodna banka Srbije.

NBS je u petak intervenisala prodajom 15 miliona evra na međubankarskom deviznom tržištu, a od početka godine je ukupno prodala 555 miliona evra i kupila 10 miliona evra kako bi ublažila dnevne oscilacije kursa. Nacionalna valuta je prema jedinstvenoj valuti evrozone jača za 0,4 odsto na mesečnom nivou, dok je na godišnjem slabija za 1,8 procenata.

Indikativni kurs dinara prema dolaru je stagnirao na 110,0300 dinara za jedan dolar.

Prema američkoj valuti, dinar je na mesečnom nivou jači za 1,4 odsto, a na godišnjem za 0,7 odsto.

Najviša vrednost dinara prema evru u ovoj godini bila je 4. januara, 121,5141 dinara, a najniža 25. februara, 123,5329 dinara za evro.

Poljoprivrednici retko osigurani, iako se polisa isplati

Interesovanje građana za osiguranje useva, objekata, zaliha i životinja od elementarnih nepogoda nije poraslo ni nakon iskustva s katastrofalnim poplavama iz 2014. i uprkos tome što su iskustva osiguranih poljoprivreda pokazala da se to isplati.

Gradonačelnik Čačka Vojislav Ilić rekao je da se na terenu pokazalo da je mali broj sugrađana osiguran, te da su mnogi propustili priliku da osiguraju, kuće, zalihe, opremu i pred poplave manjeg intenziteta koje su ove godine pogodile moravički okrug.

Ilić je, nakon radionice o osiguranju poljoprivrede koju je organizovala kompanija “Dunav osiguranje” podsetio da je, i kada su dolazili predstavnici Ujedinjenih nacija i Evropske unije prvo pitanje je bilo da li su poljoprivrednici osigurani.

“Oni su rekli da pomaže država, pomažu oni, i lokalna samouprava, ali osnovna stvar je da se mora osigurati imovina da bismo mogli da očekujemo da se naplati šteta. U suprotnom, sve što može da se dobije je samo pomoć, koja ne može da pokrije iznos štete”, rekao je Ilić i dodao da je i sam dugogodišnji korisnik proizvoda “Dunav osiguranja”.

Sef odeljenja za korporativne klijente Predrag Stranjanac začuđen je što, nakon katastrofalnih poplava 2014. umesto da poraste, interesovanje za osiguranjem poljoprivrednih gazdinstava, useva i životinja, ono opada.

Poplave su tada zadesile čačanski kraj nakon 40 godina, podseća on, a i pre dvadesetak dana ponovile su se na istom području. Nije bilo više zainteresovanih ni ove godine, iako su polise sada dostupnije nego ikad, uzimajući u obzir da i država i lokalne samouprave daju subvencije.

“Država subvencionise premiju osiguranja sa 45 odsto, s tim što kod nas u moravičkom okrugu postoji mogućnost da i opštine dodatno subvencionišu sa 20 odsto. Nadamo se da će primer Lučana, koji to već radi, sve opštine da slede”, rekao je on.

Stranjanac je naveo da cena osiguranja od poplave zavisi od predmeta osiguranja, da li je to stambeni, komercijalni i industrijski objekti, objekti u izgradnji, usevi, motorna vozila i drugo.

Takođe, dodaje, cena zavisi od osigurane sume i učestalosti rizika na području za koje se zaključuje polisa. „Paušalno osiguranje poljoprivrednog gazdinstva, pri čemu su osigurane sve zgrade, stvari domaćinstva, priključne mašine i alat, životinje i zalihe proizvoda, iznosi oko 10.000 dinara godišnje, i to za prosečno

gazdinstvo vrednosti od oko pet miliona dinara. Ukoliko se ugovori i pokriće rizika od poplave, za ovo domaćinstvo premija osiguranja se povećava za 2.891 dinar godišnje, objasnio je on.

Kada je reč o osiguranju plodova voća, Stranjanac navodi da, na prinos od 15.000 kilograma voća, a po ceni od 30 dinara po kilogramu, visina premije iznosi za jabuke 78.210 dinara, ukoliko se tome doda subvencija od 45 odsto onda je premija gotovo upola niža.

Marko Mitrović poljoprivrednik iz Ljubića opisao je na ličnom primeru kako se osiguranje isplati i pozvao je sve koji se bave tim poslom da osiguraju useve i životinje, ne da bi na tome zaradili, jer to ne može, već pre svega zbog sebe samih.

“ Moja porodica se tradicionalno bavi poljoprivredom, a obrađujemo od 90 do 100 hektara, zavisi kako koje godine. Imamo i malu farmu od 30 muznih krava, 50 bikova u tovu i desetak konja. Imali smo nesreću pre desetak godina, požar, i od tad smo rešili da sve osiguravamo” , priča Mitrović.

On je objasnio da sa Dunav osiguranjem njegovo domaćinstvo radi već 10 godina, a osigurava domaće životinje, krave, junad u tovu, konje...

“ Sve su životinje osigurane na oko 120.000 dinara. I imali smo par pehova, uginuća i odstranjivanja života sa farme zbog bolesti, a to je Dunav sve na vreme isplatio. Onda smo osigurali i zasad voća od tri hektara, gde smo isto imali štetu pre nekoliko godina i to nam je nadoknaćeno. Zato smo od prošle godine počeli da osiguravamo i ratarske useve, kukuruz i pšenicu, ali za sada srećom nismo imali štete” , naveo je Mitrović i dodao da sada država daje povraćaj za 45 odsto, a postoji mogućnost da i lokalna samouprava vrati deo novca.

Direktor Instituta za voćarstvo “ Čačak” Milan Lukić istakao je da bi poljoprivredni proizvođači trebalo da znaju da je osiguranje jedna veoma važna mera, koja obezbeđuje sigurnost proizvodnje.

On je naveo primer jabuke, objašnjavajući da prinos mora da bude 50-60 tona po hektaru, sa 90 odsto prve klase, a sve to, tvrdi on, ne može ako se u toku letnjih meseci dogodi recimo grad.

Lukić je rekao da je i Institut imao neprijatno iskustvo tokom poplava 2014. kada je pretrpeo veliku štetu od nekoliko desetina miliona dinara.

“ Tada nam je gradom uništena kompletna proizvodnja i nismo imali prodaju sopstvenog sadnog materijala. Međutim, proteklih godina, zahvaljujući osiguranju i ugradnji protivgradnih mreža, plasiramo kvalitetan sadni materijal, a dobijemo i količinu kvalitetnih plodova. A sve i da se desi grad, ili se ponove poplave, ako ste osigurani, vaša osiguravajuća kuća će nadoknaditi štetu i izbeći ćete neplanirane troškove” , zaključio je on.

POMOĆ ZA ULAGANJE Malim firmama 500 miliona za opremu

Vlada Srbije odobrila je 500 miliona dinara za subvencionisanje nabavke opreme za mala preduzeća, saznaje „Blic“.

Da bi privrednik dobio pomoć države u iznosu do 25 odsto vrednosti nabavljene opreme, njegova ulaganja u tu opremu ne mogu biti manja od 250.000 dinara niti veća od 2,5 miliona dinara.

Sredstva se mogu dobiti za novu, ali i za polovnu proizvodnu opremu, pod uslovom da nije starija od pet godina.

Pored toga, država će ubuduće subvencionisati i kupovinu novih delova i specijalizovanih alata za već postojeće mašine.

Novac za ove subvencije definisan je uredbom o utvrđivanju pomoći malim preduzećima, koju je Vlada usvojila u subotu, i to na preporuku Ministarstva privrede.

Cilj ovog dokumenta je podrška razvoju najzastupljenijeg privrednog sektoru u Srbiji. Ova sredstva predviđena su u budžetu za 2016. godinu.

Hranu farbaju, pa prodaju kao zdravu

Koji su prehrambeni proizvodi u našim trgovinama najčešće na meti falsifikatora. Najčešće lažiraju vino, med, voćne sokove... Soja u maslinovom ulju.

AKO maslinovo ulje birate prema boji, gustini i oznaci na pakovanju da je "ekstradevičansko hladno ceđeno", možda ćete i pored najpažljivijeg i najdetaljnijeg razmatranja ponuđenih proizvoda ipak kupiti "mačku u džaku"!

Poslednja svetska istraživanja pokazuju da se ovaj prehrambeni proizvod često falsifikuje, a potrošačima se umesto čistog maslinovog, podmeće "rezano", uglavnom sojino ulje, koje "pozeleni" do željene nijanse zahvaljujući dodatim listićima koji puštaju boju.

Na spisku najčešće lažiranih proizvoda su još i prirodni voćni sokovi, vino i med. Dakle, namirnice koje mnogi kupuju kao zdrave.

U sastavu prirodnog soka od citrusnog voća obavezno se dodaju flavanonski glikozidi hesperidin ili naringin, koji, na primer, daje gorak ukus, recimo soku od grejpfruta. Ako se ove komponente ne nalaze u sastavu sokova od citrusnog voća, proizvod je verovatno lažiran, upozoravaju stručnjaci.

Hemijska analitika ovih i mnogih drugih komponenti hrane, međutim, još je komplikovana i nije dostupna svim laboratorijama, zbog vrlo skupe opreme i nedostatka stručnjaka.

- Postoje pravilnici koji utvrđuju parametre i metode za analizu i utvrđivanje kvaliteta proizvoda, na primer proizvoda od grožđa, i jasno je da ako neki parametar, ili više njih, odstupaju od traženih, to ukazuje na loš kvalitet, a posredno to možda znači i da proizvod nije autentičan, ali ipak ne mora da bude dokaz lažiranja - kaže za "Novosti" dr Vesna Rakić, redovni profesor na Katedri za hemiju i biohemiju Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Beogradu.

Hemijskom analizom hrane mogu da se dobiju informacije o hranljivim komponentama, ali i o prisustvu antinutrijenata, odnosno supstanci koje onemogućavaju iskorišćavanje hranljivih komponenti, aditiva, toksina, alergena, zagađivača iz okruženja, antimikrobnih rezidua.

- Rezultati hemijske analize hrane omogućavaju utvrđivanje kvaliteta namirnica, ali takođe mogu da ukažu i na to da li je određeni proizvod autentičan ili njegov sastav ukazuje na primenu neodgovarajućih ili nedozvoljenih postupaka pri proizvodnji - napominje dr Rakić.

- Svaki proizvod mora da bude zdrav, siguran za konzumiranje i privlačan. Varijacije u kvalitetu između proizvoda iste vrste moraju biti svedene na minimum. Produkti moraju biti prilagođeni zahtevima tržišta ukusom i nutritivnom vrednošću.

Kupcima hrane proizvedene industrijski svakako se preporučuje da čitaju deklaracije o sastavu, koje su obavezne za proizvođače. Ukoliko iz bilo kog razloga potrošač posumnja u kvalitet ili autentičnost hrane i želi da na to reaguje, najbolje je da se obrati nadležnoj inspekciji ili Udruženju za zaštitu potrošača.

ANALIZA

- **POTROŠAČ** može i sam da odnese uzorak hrane na analizu u odgovarajuću akreditovanu ustanovu - ukazuje dr Rakić. - Na primer, u Beogradu postoji Centar za ispitivanje namirnica. Analiza može da bude manje ili više skupa, u zavisnosti od analiziranih parametara, a dobijeni rezultat predstavlja informaciju samo za onoga ko je analizu tražio i platio.

POKRET ZA ZAŠTITU POTROŠAČA SRBIJE

Ne zna se koliko se hrane falsifikuje

U Srbiji nema preciznih podataka o tome šta se najčešće falsifikuje i u kom obimu. Istina, raniji podaci pokazuju da se kod nas "kopiraju" žestoka pića i slatkiši, kao i da sve više anonimnih proizvođača za svoje mesto na rafovima bori tako što kopira izgled ambalaže poznatih proizvođača...

- Kada je reč o obimu falsifikovanja hrane, u Srbiji nema ni približnih podataka - kaže za "Novosti" Petar Bogosavljević, predsednik Pokreta za zaštitu potrošača. - Tu evidenciju ne vodi niko. Nije bilo istraživanja na osnovu kojih bi se sagledala rasprostranjenost falsifikovanja hrane. Na osnovu žalbi potrošača i delimično na osnovu ranijih ispitivanja kvaliteta, bilo je falsifikata meda, jakih pića rakije i vinjaka, proizvoda od mesa i mleka i drugog. Nisam imao podatke o falsifikovanju slatkiša.

Jedan od razloga za falsifikovanje hrane i pića na našem tržištu svakako je i nedovoljna zaštita robnih marki od samih proizvođača, slaba zaštita intelektualne svojine i slaba konkurencija.

- Korišćenjem ambalaže poznatih robnih marki, uz minimalne izmene, a dovoljne da se falsifikatori zaštite u eventualnom sudskom sporu, pogoduju širenju ove štetne pojave - naglašava Bogosavljević.

KO SU NAJJAČI PROIZVOĐAČI U NAŠOJ ZEMLJI: Fijat, Tigar i Železara najveći izvoznici u 2016.

BEGRAD - Najveći izvoznik iz Srbije u prva dva meseca ove godine ponovo je kragujevačka kompanija „Fijat automobili Srbija“ (FCA), a slede „Tigar tajers“ iz Pirota i smederevska „Železara“, objavilo je Ministarstvo finansija, pozivajući se na podatke Uprave carina.

Do marta ove godine FCA Srbija na listi 15 najvećih izvoznika ubedljivo prednjači sa izvozom od 206,9 miliona evra, dok je drugoplasirani „Tigar tajers“ ostvario četiri puta manji prihod, 54,7 miliona, a „Železara Smederevo“ 37,7 miliona evra.

Na četvrtom mestu u istom periodu našla se niška kompanija „Filip Moris“, sa izvozom od 29,1 milion evra, a sledi „HIP Petrohemija“ sa dvomesečnim izvozom u vrednosti od 27,5 miliona evra.

„Naftna industrija Srbije“ iz Novog Sada u prva dva meseca ostvarila je izvoz od 26,2 miliona evra, čime se plasirala na šesto mesto najvećih izvoznika u Srbiji, a sledi je „Tetra pak prodakšen“ iz Beograda sa izvozom od 25,1 milion evra.

Osma je „Jura korporejšen“ iz Rače sa izvozom od 24,3 miliona evra, a u stopu je prati „Viktorija grupa“, koja ima sedišta u Beogradu, Bečeju i Šidu, sa ostvarenim izvozom u prva dva meseca od 24,2 miliona evra.

Na desetom mestu našlo se „Gorenje“ iz Valjeva i Stare Pazove, sa izvozom od 23,5 miliona evra, a na jedanaestom „Leoni vajering sistem“ iz Prokuplja sa izvozom od 21,1 milion evra.

Dvanaesto mesto pripalo je „Hemofarmu“ iz Vršca sa izvozom od 20,5 miliona evra, a trinaesto beogradskom „Jugoimportu-SDPR“ sa izvozom od 19,5 miliona evra.

Pretposlednje i poslednje mesto na listi 15 najvećih izvoznika iz Srbije za prva dva meseca 2016. godine pripalo je „Impolsevalu“ iz Sevojna sa izvozom od 18 miliona evra, i „MK grupi“ sa sedištem u Beogradu, Kuli i Novom Sadu, koja je za samo dva meseca ostvarila izvoz od 17,7 miliona evra.

SINDIKALCI U POLITICI: Štrajkački odbor FAP izlazi na lokalne izbore!

PRIBOJ - Štrajkački odbor Fabrike automobila Priboj (FAP) odlučio je da na lokalnim izborima u Priboju nastupi s listom Radničko udruženje Za opstanak FAP.

„Ovim želimo da ostvarimo ciljeve koji nisu realizovani štrajkom. Ulaskom u Skupštinu opštine steći ćemo jaču pregovaračku poziciju“, kaže Miroslav Mršević, predsednik štrajkačkog odbora i sindikata Sloga u FAP.

Mršević navodi i da se neće baviti politikom, već će se boriti za sve radnike koji su oštećeni. Već su, kako kažu, sakupili dovoljan broj potpisa, a kampanja će im biti, kako kažu, skromna i koštaće 40.000 dinara.

Novac će obezbediti samostalno, učešćem svih članova udruženja.

Javni dug od 2008. povećan za 200 odsto!

BEOGRAD - Ukupno zaduženje centralnog nivoa vlasti u Srbiji povećano je u poslednjih osam godina za skoro 200 odsto.

Prema podacima Uprave za javni dug koje je objavio portal Ekonomske vesti, ukupno zaduženje centralnog nivoa vlasti na kraju 2008. iznosilo je 8,78 milijardi evra, dok je na kraju februara ove godine ta suma uvećana na 24,85 milijardi.

Iste godine, 2008, javni dug je imao najmanje učešće u bruto domaćem proizvodu - 28,3 odsto. Na kraju februara ove godine javni dug je u BDP učestvovao sa čak 73,6 odsto.

Stanje s kraja 2008. ujedno je i najmanji javni dug naše države u poslednjih 16 godina. Tako je javni dug na kraju 2000. iznosio 14,1 milijardu evra, da bi do 2005. bio postepeno smanjivan, sve do 9,6 milijardi. Te godine, 2005, povećan je na 10,2 milijarde evra, ali je onda opet padao do pomenute 2008.

Ukupno zaduženje naše države sada iznosi 24,648 milijardi evra.

Ministarstvo privrede: Pomoći ćemo MSP u nabavci opreme

BEOGRAD - Malim i srednjim preduzećima (MSP) biće ponuđeni programi podrške u nabavci opreme, kako bi se pomoglo preduzetnicima da razviju poslovanje, poručeno je iz Ministarstva privrede.

Ministar privrede Željko Sertić istakao je tim povodom da je iz budžeta za ovu godinu Vlada Srbije namenila 16,68 milijardi dinara za direktnu pomoć malim i srednjim preduzećima, a od toga su 4,4 milijarde bespovratna sredstva.

U malim i srednjim preduzećima, prema rečima ministra Sertića, radi između 900.000 i 950.000 ljudi. Od tog broja oko 700.000 su stalno zaposlenih.

Razlika izmedju plate u Beloj Palanci i u Beogradu 50.000

Prosečna februarska neto plata u zemlji iznosila je 44.450 dinara, a razlika izmedju najviše i najniže prosečne zarade u Srbiji bila je 50.054 dinara, pokazali su danas podaci Republičkog zavoda za statistiku

Naime, prosečna februarska plata stanovnika beogradske opštine Surčin koji su po primanjima na samom vrhu, iznosila je 77.095 dinara, a plata žitelja Bele Palanke, koji su na samom dnu liste primanja, iznosila je 27.041 dinar.

Posle stanovnika Surčina, u februaru su najplaćeniji bili zaposleni u Kostolcu 68.938 dinara, Novom Beogradu 65.916 dinara i Lazarevcu 63.235 dinara.

Na samom dnu liste primanja pored stanovnika Bele Palanke nalaze se stanovnici Čičevca 27.269 dinara, Žabara 27.426 i Malog Crnića 27.426 dinara.

Medju gradovima na jugu zemlje prednjači Pirot sa prosečnom februarskom neto platom od 47.693 dinara.

U Nišu je prosečna plata isplaćena u februaru iznosila 39.835 dinara, u Vranju 38.021 dinar, Leskovcu 33.716 dinara, a u Prokuplju 33.259 dinara.

Zaradu nižu od republičkog proseka imali su stanovnici Kragujevca, pošto su njihova primanja iznosila 41.013 dinara, dok su primanja stanovnika Novog Sada bila veća od prosečnih i iznosila 49.513 dinara.

Prema zvaničnoj statistici, prosečna februarska plata u Srbiji realno je veća za 10 odsto, a nominalno za 9,9 odsto u odnosu na januarsku.

Obnova Trga Slavija od sredine juna

Gradski menadžer Goran Vesić najavio je da će obnova Trga Slavija i Bulevara oslobodjenja do Autokomande početi do sredine juna.

Tender za izvodjača radova biće objavljen na sajtu Evropske banke za obnovu i razvoj, i biće otvoren do 12. maja, a njegova vrednost iznosi oko devet miliona evra.

Kako je Vesić rekao za list Blic, istovremeno će Direkcija za gradjevinsko zemljište i izgradnju Beograda raspisati javni konkurs za izgradnju fontane, u vrednosti od 1,8 miliona evra.

Radovi bi trebalo da počnu 15. juna i da traju do 15. novembra.

"Posao mora da bude završen u najkraćem mogućem roku i uz najmanje smetnje ljudima. Sve je isplanirano da izgradnja fontane ne ometa radove na Slaviji", rekao je Vesić.

Sve vreme trajanja radova, **pravac od Mekenzijeve ka ulici kralja Milana i Beogradskoj biće prohodan**, jer će privremena saobraćajnica biti izgradjena na prostoru gde se trenutno nalazi služba "Parking servisa", navodi se u saopštenju.

"Za nas je Slavija najvažniji projekat, jer je to i najzahtevnija rekonstrukcija zbog saobraćaja i činjenice **daovim potezom dnevno prodje izmedju 70 i 80 hiljada pešaka**", rekao je Vesić.

Prema njegovim rečima, uslovi tendera su oštri, a ako se radovi ne završe u predvidjenom roku od 155 dana, predvidjeni su penali, kao i bonusi ukoliko se radovi završe ranije.

Istovremeno, raspisan je i tender za nadzor radova, i u drugi krug je ušlo osam kompanija.

BAJATOVIĆ: Neću da se podastirem pred birokratama iz Evrope

Prvi čovek Srbijagasa Dušan Bajatović odbacio je kao neosnovane najave direktora EEZ Janeza Kopača o uvođenju sankcija zbog kašnjenja u restrukturiranja preduzeća.

Dušan Bajatović kaže da nije tačno da rokovi za Srbijagas kasne

Bajatović je kazao da nije tačno da rokovi za odvajanje delatnosti u Srbijagasu kasne i podsetio da je Kopač i sam naveo da će sankcija biti ako Srbijagas ne ispuni preuzete obaveze do 1. jula ove godine.

"Nemam nameru da se podastirem tim birokratama iz Evrope. Oni dođu ovde sa nekim papirima, a mi smo dobra resavska škola i sve prepisemo, a onda kada treba da se provede ispadnu problemi", kazao je Bajatović.

Na konstataciju da građani plaćaju ogromne dugove Srbijagasa, Bajatović je kazao da je preko tog preduzeća dugo vođena socijalna politika i da ako se postavlja pitanje da li je to bilo skupo, odgovor je da jeste.

"Srbijagas je imperija koja drži pola privrede Srbije", kazao je Bajatović i naveo da samo konverzije dugova za gas u kapital brojnih društvenih preduzeća koštaju Srbijagas 302 miliona evra.

"Ja da se pitam ja bih isključio sve škole i bolnice koje ne plaćaju", kazao je Bajatović.

"Možete da stavite Nikolu Teslu na čelo Srbijagasa ali ako prodajete za dinar, a kupujete za dva, plaćate dolarima, a ovde poslušete u dinarima, pa imate konverziju preduzeća, ne vredi", rekao je direktor Srbijagasa.

Bajatović je najavio da će po novom zakonu direktori javnih preduzeća garantovati za svoje postupke svojom imovinom, što je on prokomentarisao rečima:

"To će uključiti i mene. Fala bogu nisam siroma".

Bajatović je kazao da će se prijaviti na novi konkurs za izbor direktora Srbijagasa, ali i dodao da sa ovakvom biografijom može da radi i u drugim kompanijama. Kaže da je spreman da sada u Srbijagasu pravi plus od milijardu evra.

Pasulj iz Srbije preko interneta za 600 dinara

Ratari u Srbiji digli su ruke od proizvodnje pasulja, pa se na trpezama najčešće nalazi pasulj iz Kine, Kirgistana, Perua, Madagaskara, Tanzanije.

Tačno je da našeg pasulja gotovo da nema i da je proizvodnja pala na niske grane. Međutim, nije baš da ova mahunarka ne može da donese prihod i da baš nema nikakve računice. Naprotiv.

Jasno je da je razlog odustanka od proizvodnje to što naši mali i neudruženi poljoprivrednici ne mogu da budu konkurentni ceni koju daju veliki proizvođači u zemljama gde je proizvodnja u startu jeftinija, ali ima primera koji pokazuju da i za naš pasulj ima i potražnje i nade.

Iako se u trgovinskim lancima ova namirnica može pazariti za 200 dinara po kilogramu, a na akcijama bude i jeftinija, kupca nađe i onaj za 600. Kućni budžeti nam ne dozvoljavaju da se opustimo kada idemo u pazar, ali ipak sve više vodimo računa o tome šta jedemo pa, koliko god da nam je prosečan standard loš, postajemo oprezniji i, ako možemo, bismo provereni kvalitet. Da je tako, primećuju i naši proizvođači pasulja, kojih eto - ipak ima i ne žale se.

Takav je mladi poljoprivrednik, dvadesetpetogodišnji Mirko Vlček iz Pivnica. Upustio se u ovu proizvodnju pre nekoliko godina i stalno je proširuje i obogaćuje novim sortama. Mirko se bavi organskom proizvodnjom, pa je i pasulj sa njegovih njiva organski, ali kako proces konverzije zemljišta za ovaj vid poljoprivrede traje tri godine, u prvoj godini i ova se mahunarka prodavala kao konvencionalna.

Dakle, uzgajao je i prodavao i običan pasulj, a i to mu se isplatilo. Kaže da i sada proizvođači "običnog" pasulja mogu da nađu računicu ali pod uslovom da ga ne prodaju na veliko, da se udruže, usvoje neke marketinške veštine, sagledaju mogućnosti tržišta iz više uglova...

"Kada sam po završetku fakulteta odlučio da se bavim organskom proizvodnjom i uopšte povrtarstvom, razmišljao sam o tome s čim da krenem s obzirom na to da nisam imao tržište i obezbeđen plasman. Zato sam se opredelio za pasulj koji ne mora odmah da se proda, može da se uskladišti, a jednostavan je za čuvanje. Važno mi je, naravno, bilo i to što nije iziskivao velika ulaganja jer nisam bio u mogućnosti da značajnije investiram", priča ovaj mladi poljoprivrednik, član Centra za organsku proizvodnju Selenča, kojeg već dobro znaju kupci na pijacama u Novom Sadu, Bačkoj Palanci i u Beogradu, a naročito oni koji organske proizvode od njega i njegovih kolega kupuju preko interneta, odnosno Fejsbuka.

On povrće gaji na 5,5 jutara, a trenutno na imanju ima 13 sorti pasulja. Kako kaže, oglede radi sa Institutom za ratarstvo i povrtarstvo Novi Sad i gaji pasulj sorte belka, maksu, zlatka, igman, bosnu... Ima i šoder, biljku koja nije pasulj ali mu je, kao plod, najsljednija.

"To što su proizvođači u Srbiji digli ruke od pasulja ekonomska je stvar. Ako se prodaje na veliko, cena je niža i nije isplativ, ali ako se ide na pijace i prodaje na kilogram, drugačije je", priča Mirko koji uz rad na njivi stigne i na pijačne tezge, ali i da primi narudžbe preko interneta, sve upakuje, pošalje, odnese kupcima...

Više od polovine količina koje proizvede sada proda preko interneta. Organski je pasulj skuplji, uglavnom staje oko 600 dinara kilogram ali ni to nije prepreka kupcima kojih ima i koji sve više traže ovu namirnicu. Pod uslovom da je domaća. On kaže da je proizvodnja isplativa, ali da se itekako mora voditi računa o vremenu setve, jer ako se tu omane, šteta može biti velika.

"Optimalan rok za setvu je kratak i važno je posejati na vreme, ni previše rano ni kasno. Ako se poseje rano sklon je bolestima, a ako se rok prekorači, desi se da ga suša uništi", kaže Mirko i dodaje da pasulj štiti ekstraktom belog luka koji ga čuva od bolesti, poboljšava mu imunitet, rešava plamenjaču...

"Pasulj spada u grupu leguminoznih biljaka na čijem korenu u kvržicama žive bakterije azotofiksatori. Bakterije koje žive u simbiozi sa pasuljem usvajaju azot iz vazduha koji je važan za rast. Važno je stoga i da se stalno radi međuredna kultivacija da bi vazduh ulazio u korenov sistem. Dakle, mora se voditi računa o agrrotehnici", objašnjava on.

Raspisan tender za prodaju objekata Vojske Srbije

RDZI Direkcija za imovinu Republike Srbije raspisala je oglas za otuđenje nepokretnosti koje nisu neophodne za funkcionisanje Vojske Srbije.

Direkcija za imovinu Republike Srbije raspisala tender

Reč je o vojnim kompleksima u Aleksincu, Ostružnici, Zrenjaninu, Novom Sadu, Pančevu, Sremskoj Mitrovici, Čačku, Užicu, Valjevu, Staroj Pazovi, Rumi i Vršcu.

Rok za dostavljanje ponuda je 9. april.

Užice podstiče trgovinsku saradnju sa Rusijom

Uprkos pričama da je trgovinski rat Rusije sa Evropskom unijom velika šansa Srbije, prošle godine u odnosu na 2014. spoljnotrgovinska razmena sa tom državom opala je za oko 30 odsto.

Ruska Federacija je jedna od malobrojnih zemalja sa kojom Zlatiborski okrug ima konstantan deficit u spoljnotrgovinskoj razmeni. Uvoz robe iz Rusije je četiri puta veći od izvoza, a upravo u Zlatiborskom

okragu postoje jedine dve kancelarije za saradnju sa Ruskom Federacijom.

Užice otvorilo dve kancelarija za saradnju s Rusijom

Prva je pre devet meseci, pod pokroviteljstvom opštine Čajetina, otvorena na Zlatiboru. Njeni najveći dosadašnji rezultati su povećan broj gostiju iz Rusije.

"Što se tiče izvoza na tržište Ruske Federacije za sada su postignuti skromni efekti. Problem je količina robe koju imamo. Veoma je teško ubediti proizvođače da se ujedine i standardizuju

proizvode i unaprede proizvodnju", kaže predsednik opštine Čajetina Milan Stamatović.

Nekoliko užičkih kompanija poput valjaonica aluminijuma i bakra, Jedinstva i Puteva, već godinama uspešno radi na ruskom tržištu. Njima kancelarija nije preko potrebna za poboljšanje privrednih odnosa.

Ipak, pre mesec dana i u Užicu je, pod okriljem grada, otvorena Kancelarija za saradnju sa Ruskom Federacijom. Pitanje ekonomske opravdanosti otvorilo je i pitanje političke motivisanosti .

"Politika uvek ima veze sa bitnim odlukama. Kao kontra pitanje ja bih postavio koliki je uticaj kancelarija za saradnju sa EU, koje su otvorene u skoro svim lokalnim upravama u Srbiji", kaže član Gradskog veća Užica iz DSS-a Branko Gavrilović.

Predsednik opštine Čajetina Milan Stamatović je i potpredsednik Srpske narodne partije koja je, po njegovim rečima, ušla u predizbornu koaliciju sa SNS-om, zbog obećanja o osnivanju nacionalne kancelarije za saradnju sa Ruskom Federacijom.

"Ako nemate podršku Vlade, vi ne možete očekivati neke ozbiljnije rezultate", naglašava Stamatović.

Rusko tržište je poželjna destinacija ali, uverili su se i Čajetinci, da bi se nešto izvezlo mora se pre toga proizvesti.

Žitište: Paori protestuju zbog zemlje

ŽITIŠTE - Poljoprivrednici iz Žitišta protestovali su danas ispred opštine zbog straha da će im biti oduzeto poljoprivredno zemljište u državnom vlasništvu koja sada obrađuju.

Naime, po pravu prečeg zakupa za stočare opštini stiglo je zahteva za zakup svih površina državnog poljoprivrednog zemljišta na teritoriji opštine.

Podsetimo, nedavnim odlukama Vlade Srbije pravo prečeg zakupa poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu pripada stočarima.

Paori su se jutros sastali i sa predsednikom opštine Žitište Mitrom Vučurevićem koji je rekao da je ovo prvi put da je predato ovako mnogo zahteva po pravu prečeg zakupa.

Poljoprivrednici nisu isključili mogućnost nastavka protesta jer, kako kažu, zemlja koju su do sada obrađivali za njih je od egzistencijalnog značaja.

Krulj: Srbija mora da gradi sebi poziciju u EU

Profesor Univerziteta u Luvenu i savetnik u Vladi Srbije Vladimir Krulj kaže da Srbija treba da razvija svoj kapacitet i radi na vladavini prava jer tako postaje bolja i za sebe i za svoje građane.

Gostujući u *Dnevniku* RTS-a Vladimir Krulj istakao je da niko ne zna kako će izgledati Evropska unija za četiri godine, ali da je bitno da Srbija radi na razvijanju svojih kapaciteta.

"Migrantski problem će biti i ekonomski problem, finansijska situacija nikada neće biti ista kao što je bila 2008. godine. Postoji sistem koji iako ubrizgava 60 milijardi evra ne daje sjajan rezultat", kaže Krulj. Ne može se uticati na inflaciju, ističe Krulj i dodaje da se tako problem oslikava na problem tržišta.

Kako kaže, sve zavisi od rasta jedne ekonomije a to je kineska, i to se preslikava na sve pa i na Srbiju. Potrebno je činiti pet, šest puta više kako bi se investitori odlučili na bilo koju vrstu rizika.

"Odluka da do 2020. godine niko neće biti primljen

u EU je dobra vest, Srbija razvija evropski kapacitet. EU je najveća ideja koja je postojala, a Srbija mora da radi na izgradnji svojih investicija, postaje konkurencija i gradi sebi poziciju u EU", dodaje Krulj.

Krulj je inače i profesor na fakultetu u Luvenu. Osvrnuo se na nedavne terorističke napade u Briselu i istakao da je to svima teško palo, pogotovo njemu kao profesoru, pošto se u Belgiji susreću ljudi iz svih delova sveta.

"Brisel je planiran da funkcioniše kao zajednica. Mnogi delovi su dvojezični, postoje delovi gde su studenti muslimanske veroispovesti, a Brisel je samo jedno od mesta na kojima se desilo ovo što se desilo", kaže Krulj.

Krulj ističe da se svašta dešava, ne samo u Belgiji, Evropi, Americi nego između stare Evrope i generacije imigranata koji su dolazili. Kaže da je to složena stvar i da nije lako reći ko je kriv.

Ogroman pad spoljnotrgovinske razmene Vojvodine

Spoljnotrgovinska razmena Srbije ostvarila je rast od 5 odsto u odnosu na prošlu godinu, dok je Vojvodina u istom periodu ostvarila pad od 11,1 odsto.

Statističari su izračunali da je u januaru 2016. godine ukupna spoljnotrgovinska razmena Srbije iznosila 1.923,7 miliona evra i da je za pet odsto veća nego u istom periodu lane. Uvozeno je robe u

vrednosti od 1.074,7 miliona evra (rast za dva odsto), dok je vrednost izvoza premašila 849 miliona evra što je povećanje od 9,1 odsto u odnosu na januar 2014.

Deficit u iznosu od 225,6 miliona evra smanjen je za 18,1 odsto.

Situacija je slična i kad je reč o spoljotrgovinskoj razmeni koju je ostvarila privreda Vojvodine.

Preciznije rečeno, **spoljotrgovinska razmena ovog dela Srbije ostvarena u januaru iznosi 533,2 milion evra, što je pad za 11,1 odsto nego u istom periodu prethodne godine.** Vojvođanski izvoz u iznosu od 240 miliona evra smanjen je za 7,7 odsto, dok je vrednost uvezene robe premašila 293,2 miliona evra što je za 13,7 odsto manje nego lane. Deficit vojvođanske spoljotrgovinske razmene, zabeležen u prvom ovogodišnjem mesecu, iznosio je 63,2 miliona evra i niži je za 20,6 odsto nego u januaru 2014.

Privreda srednjobanatskog regiona

Sve ove podatke uzeli su u obzir i stručnjaci zrenjaninske Regionalne privredne komore kada su poredili robnu razmenu privrede srednjeg Banata. Prema podacima RPK Zrenjanin za januar 2016. obim spoljotrgovinske robne razmene srednjobanatskog regiona izražava se cifrom od 34,6 miliona evra i niža je za jedan odsto nego lane. U ukupnoj spoljotrgovinskoj razmeni Srbije ovaj region učestvuje sa 1,8 odsto, a u razmeni Vojvodine sa 6,49 odsto.

Privreda srednjobanatskog regiona u januaru je izvezla na strana tržišta proizvode u vrednosti od 18,3 miliona evra, dok je uvoz premašio 16,2 miliona evra. Ako analiziramo strukturu spoljotrgovinskog prometa može se zaključiti da su najviše zastupljeni setovi provodnika za paljenje motornih vozila, zatim tekstilni proizvodi napravljeni od sintetičkih vlakana i proizvodi uljarske industrije. Na listi najvećih izvoznika našli su se DRÄXLMAIER, Modital, Banat Nova Crnja, Dijamant, Gece, Fulgar Ist, Van Drunen Farms, Fam Sečanj, Kolpa, Mehler Protective i Italtex intimo – objašnjava izvozne rezultate Momčilo Nikolčić, potpredsednik Privredne komore Zrenjanin.

Ekonomije centralne i istočne Evrope su se odvojile od svetskih tržišta u usponu

Dinamika rasta u ekonomijama Centralne i Istočne Evrope (CIE1) uglavnom se odvojila od dinamike rasta na svetskim tržištima u usponu poput Brazila, Rusije, Indije, Kine (poznate pod nazivom BRIC), ili Indonezije, Meksika i Turske², kako se tvrdi u novoobjavljenom izveštaju koji izdaje Istraživački tim Erste Grupe za CIE.

- Ekonomije CIE su u drugačijim fazama ekonomskog ciklusa od svetskih tržišta u usponu, što je glavni razlog zašto globalno usporavanje ekonomske aktivnosti ne utiče podjednako na obe grupe”, kaže Juraj Kotian, rukovodilac Istraživačkog tima Erste Grupe zadužen za makroekonomiju i HoV sa fiksnim prihodom u CIE i jedan od autora tog izveštaja. U periodu 2010–2015. godine, svetska tržišta u usponu su zabeležila veoma snažan rast zahvaljujući visokim cenama produkata i rastu kredita, dok je rast u CIE bio relativno usporen, jer su zemlje u regionu rešavale pitanje svojih debalansa. Budući da će ekonomije CIE verovatno nastaviti da beleže rezultate ispod svog potencijala do kraja ove ili 2017. godine, ekonomije tog regiona su i dalje daleko od maksimuma svojih ekonomskih ciklusa. Iz tog

razloga su manje podložne teškim udarima cikličnog usporavanja poput recesije iz 2009. godine. Za razliku od njih, ekonomije tržišta u usponu poput zemalja BRIC su poslednjih godina premašivale svoj potencijal, uz приметно visok udeo investicija (trenutno blizu 35% BDP-a u odnosu na 21% BDP-a u CIE).

Pored uticaja ekonomskog ciklusa, koji opisuju proizvodni jazovi i udeli investicija iz gornjeg teksta, analitičari Erste Grupe su istakli još pet faktora koji su doprineli tom odvajanju:

Faza finansijskog ciklusa: zemlje CIE su u drugačijoj fazi ne samo ekonomskog, već i finansijskog ciklusa, jer su njihove ekonomije doživele oporavak bez kredita. Benigni rast kredita i čišćenje bilansa u CIE ukazuju da bi u tom regionu problematični krediti trebalo da budu na stabilnom nivou ili čak i da opadnu. Za razliku od tih zemalja, svetska tržišta u usponu bi mogla da se suoče s izvesnim pogoršanjem kvaliteta kredita posle snažnog kreditnog rasta tokom proteklih pet godina.

Niske cene produkata: Ekonomije CIE, koje su velike neto uvoznice nafte, osećaju pozitivne efekte značajnog pada cena produkata. Pozitivan udar ponude i dalje podržava potrošnju domaćinstava u CIE, dok bilanse tekućih transakcija regiona održava u dobrom stanju, ograničavajući tako eksternu ranjivost ekonomija CIE. Na svetskim tržištima u usponu, uticaj tog udara ponude je bio šarolik.

Valutna kretanja: Najočiglednije razilaženje između ekonomija CIE i svetskih tržišta u usponu može se primetiti u kretanju njihovih valuta. Valute u CIE su tokom protekle dve godine ostale relativno stabilne i prebrodile su „kinesku oluju“, dok su na mnogim svetskim tržištima u usponu valute devalvirale za 30–50%.

Kretanje inflacije: Još jedna upadljiva razlika između svetskih tržišta u usponu i CIE je vidljivo razilaženje njihovih stopa inflacije, što je očigledno vezano za kretanja deviznog kursa. Tokom protekle dve godine, potrošači u CIE su osećali pozitivne efekte ambijenta niske inflacije (inflacija se kretala oko 0%), dok su domaćinstva uživala u većoj kupovnoj moći svog novca. Za razliku od njih, potrošači na svetskim tržištima u usponu su se borili sa prosečnim stopama inflacije iznad 4%, a u nekim slučajevima (npr. u Rusiji) čak i u dvocifrenoj zoni.

Odlivi portfolio kapitala: U 3. kvartalu 2015. godine, svetska tržišta u usponu su doživela najsnažniji odliv portfolio kapitala od 2008. godine, pod uticajem odliva iz zemalja BRIC i Turske. Za razliku od njih, prosečan obim portfolio investicija u regionu CIE je ostao stabilan, podržan tekućim prilivima u Češku Republiku. Mađarska je, zahvaljujući velikom suficitu bilansa tekućih transakcija, nastavila da u velikoj meri smanjuje dug u HUF koji imaju nerezidenti, i to bez ikakvog većeg uticaja na svoju valutu. Mada su ekonomije Centralne i Istočne Evrope u potpuno drugačijoj situaciji od većine tržišta u usponu, ne može se ignorisati potencijalno prelivanje usporavanja privredne aktivnosti svetskih tržišta u usponu na CIE preko trgovinskog kanala i pogoršanog sentimenta. Međutim, jedan od autora izveštaja, Zoltan Arokszallasi, glavni analitičar Istraživačkog tima Erste Grupe zadužen za makroekonomiju i HoV sa fiksnim prihodom u CIE, pojašnjava: „Smatramo da su rizici od prelivanja relativno obuzdani, jer direktne trgovinske veze regiona CIE sa svetskim tržištima u usponu na strani izvoza nisu veoma jake. Osim toga, poslednjih godina opada zavisnost od priliva inostranog kapitala u CIE. Što se tiče ekonomske perspektive regiona, za zemlje CIE će od mnogo više važnosti biti kretanje dinamike rasta u evrozoni“.

Rast u CIE od 3,1% u 2016. godini trebalo bi da premaši rast u evrozoni (1,6%) uprkos sporijem prilivu sredstava EU

Do kraja ove godine, perspektiva rasta za region CIE izgleda malo slablje. Sredstva EU će vrlo verovatno priticati sporije, dok je situacija u vezi sa eksternom tražnjom neizvesna. Ipak, očekuje se da potrošnja domaćinstava dodatno poraste, na osnovu solidnih povećanja zaposlenosti i realnog rasta zarada. U 2015. godini, prosečna stopa nezaposlenosti u regionu CIE je opala ispod 10% prvi put od 2009. godine i očekuje se da i dalje opada u 2016. godini. Budući da su zemlje CIE neto uvoznice energije, nedavni pad cena nafte takođe ima pozitivan efekat za njihov rast. U nekim zemljama (Poljska, Rumunija) i fiskalno popuštanje pomaže da se oporavi domaća tražnja. Kad se pogledaju pojedinačne zemlje, rast BDP-a bi mogao da se ubrza u Rumuniji (procena za 2016. godinu: 4,1%) i Srbiji (1,5%), dok se očekuje da Poljska (3,6%) i Slovačka (3,5%) uglavnom održe svoj tempo. Rumunija bi mogla da bude ekonomija sa najbržim rastom u CIE, ali je to praćeno fiskalnom relaksacijom i izgledima u pravcu pooštavanja monetarne politike. Predviđamo usporavanje ekonomske aktivnosti u Mađarskoj (2,2%), a naročito u Češkoj Republici (2,5%) usled smanjenja priliva sredstava EU u

te ekonomije. Izvesno usporavanje se očekuje i u Sloveniji (1,9%). Ukupno gledano, očekuje se da ekonomije u regionu CIE u 2016. godini zabeleže rast od prosečno 3,1%. Mada su prognoze prosečnog godišnjeg rasta za svetska tržišta u usponu u 2016. godini viša (zemlje BRIC: 4,6%, AGLE: 4,1%), vredi pomenuti da te prognoze podrazumevaju smanjenja od strane vodećih međunarodnih finansijskih institucija, pri čemu je ciljna stopa rasta za BRIC snižena za 0,8 procentnih poena, a stopa za EAGLE za 0,6 procentnih poena u odnosu na ranije prognoze. Prognoza rasta tržišta u usponu koja izvoze proizvode je smanjena za 1,7 procentnih poena. Za razliku od nje, prognoza rasta za region CIE je zapravo korigovana naviše, tj. za 0,10 procentnih poena, dok je stopa za evrozonu spuštana za 0,1 pp.

Kako Zara pobeđuje na tržištu

Većina trgovaca popularnim modnim krpicama teško drži ritam sa Zarom.

Ta kompanija ima već legendarno efikasan lanac snabdevanja i vrlo brzo puni svoje police artiklima koje vidamo na modnim pistama. Zara se često hvali kao kompaniju koja ima najbolji poslovni model u sektoru.

"Uvereni smo da Inditeks, kompanija vlasnik Zare, ima najbolji poslovni model kad je reč o prodaji odeće i očekujemo dvocifreni godišnji rast zarade Inditeksa u periodu od idućih pet godina", objavljeno je u analizi koju donosi Vol strit Džornal. Ovaj kako se čini besprekorni uspeh nije slučajnost. Zara u svom rukavu ima oružje koje joj omogućuje da izbegne promašaje koji su vrlo česti u modnoj industriji.

Jedan od vodećih ljudi Inditeksa nedavno je za portal Refineri 29 objasnio da **ta kompanija ima 'centar za obradu podataka' koji je u radu 24 sata dnevno. Taj centar za obradu podataka prikuplja podatke o prodaji iz svake pojedinačne prodavnice, a poseban tim bavi se reakcijama kupaca.**

Mnogi Zarini konkurenti su proteklih godina imali problema jer nisu pogodili želje njihove ciljane publike, ali Zara, čini se, taj problem rešava i pre nego se on pojavi.

Činjenica da ne izlažu previše artikala sličnog modnog stila, još je jedna prednost Zare pred konkurencijom jer su na taj način rešili problem čišćenja zaliha.

Zakoni koče poslovanje - Firme za privatno obezbeđenje imaju nenaplaćena potraživanja od preko 200 miliona dinara

Nenaplaćena potraživanja firmi za privatno obezbeđenje u Srbiji dostižu preko 200 miliona dinara, što ugrožava njihovo poslovanje i povećava sivu zonu, istaknuto je na sednici Grupacije za fizičko obezbeđenje Privredne komore Srbije.

Dugovi prema firmama, koji datiraju i do tri godine unazad, u proseku, u zavisnosti od broja zaposlenih u kompaniji, iznose od dva do 20 miliona dinara. Sa druge strane, firme snose troškove profesionalizacije delatnosti i dovodi se u pitanje primena sistemskog Zakona o privatnom obezbeđenju zbog neodrživog poslovanja. Ocenjeno je da je visina taksi i troškova licenciranja previsoka u odnosu na mogućnosti firmi.

Na sednici Grupacije za fizičko obezbeđenje PKS-a ukazano je na problem neusaglašenosti Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama sa direktivom EU (EU/24/2014), u delu koji se odnosi na nabavke usluga privatne bezbednosti.

Naime, evropski propis obavezuje na ekonomski najpovoljniju ponudu u konkurentskom dijalogu kroz dve faze. Udruženje za privatno obezbeđenje PKS-a dostavilo je predloge o izmenama, a organizovan je i TAIEX seminar posvećen tom problemu.

Kompanije u sektoru privatne bezbednosti obavezuju i drugi propisi, kao što su Zakon o odbrani, Zakon o vanrednoj situaciji, Zakon o zaštiti od požara, Zakon o oružju i municiji, Zakon o krivičnom postupku i Zakon o upravnom postupku.

U industriji moguće smanjenje potrošnje energije i za više od 15% - Uvođenje energetske menadžmenta donosi direktan profit

Energija više nije toliko dostupna i nije više jeftina. Kompanija koja posluje na otvorenom tržištu mora da vodi računa o svojim troškovima, konkurentnosti i imidžu. Ušteda energije kao rezultat implementacije sistema energetske menadžmenta kompaniji donosi direktan profit.

Na energiju u industriji odlazi oko 27% ukupne potrošnje energije u Srbije. Tehnologija koja se koristi u našim preduzećima stara je, uglavnom, i preko 20 godina i sa niskim je stepenom energetske efikasnosti.

Kako nam je rekla doc. dr Mirjana Stamenić sa Mašinskog fakulteta u Beogradu, jedan od indikatora koji ukazuju na to koliko se energija efikasno koristi je energetska intenzitet.

- Ako se uporedimo sa zemljama EU, industrijski sektor Srbije ima u proseku 1,5 do 2 puta veći energetska intenzitet. To znači da postoji značajan potencijal za uštedama, i to zapravo predstavlja veoma ozbiljan energetska resurs.

Za sada, jedini podsticaj za bavljenje energetske efikasnošću u preduzećima u industriji je porast cena energenata. Do skora smo imali situaciju da se nije u značajnijoj meri obraćala pažnja na problematiku racionalnog korišćenja energije budući da je cena bila veoma niska. Sadašnji trend stalnog rasta cena energenata podstakao je rukovodeće strukture u kompanijama da obrate pažnju na troškove koji se odnose na energente.

- Menadžment naših kompanija ima saznanja da se umanjnjem troškova za energente može uticati na profit kompanije, ali još uvek nema dovoljnih saznanja i obučenog kadra koji će biti sposoban da samostalno ili uz pomoć eksperata u toj oblasti uspostavi sistem energetske menadžmenta i započne sa implementacijom mera za unapređenje energetske efikasnosti. Samo je mali broj kompanija koje su ustanovile ovaj sistem i koje ga u punoj formi implementiraju – ističe Stamenić.

Dakle, ključ u smanjenju potrošnje energije u industrijskoj proizvodnji je uvođenje energetske menadžmenta. Posle uvođenja ovog sistema (ISO 50001), prvi korak je da se utvrdi stanje u kontekstu nivoa efikasnosti u kompaniji.

- To se čini sprovođenjem energetskeg pregleda koji podrazumeva čitav niz aktivnosti čiji je krajnji ishod definisanje liste mera energetske efikasnosti koje se mogu svrstati u 3 kategorije – mere bez ulaganja ili sa ulaganjima niskog nivoa, mere koje podrazumevaju investicije srednjeg i mere koje zahtevaju kapitalne investicije tj. visok nivo ulaganja – kaže naša sagovornica.

Mirjana Stamenić

Uvek se počinje od investicija niskog nivoa i onih sa kratkim periodom otplate, a nakon detaljne tehno-ekonomske analize ide se sa implementacijom mera srednjeg i visokog nivoa ulaganja.

- Prema statistikama zemalja Zapadne Evrope, uvođenje sistema energetskeg menadžmenta u industrijska preduzeća dovelo je do smanjenja potrošnje energije u tim preduzećima za 10-15%. Na osnovu poznavanja stanja u našim industrijskim preduzećima, može se očekivati da efekti budu još veći.

Što se tiče opravdanosti ovih ulaganja, u sadašnjim uslovima tržišta u našoj zemlji, mere čiji je period otplate do tri godine smatraju se povoljnim sa stanovišta investitora. Za ostale mere koje podrazumevaju značajnija ulaganja odnosno duži period otplate potrebno je uraditi posebnu tehno-ekonomsku analizu koja će kroz niz parametara ukazati investitoru na opravdanost ulaganja.

Kako do novca?

Nakon svakog sprovedenog energetskeg pregleda izrađuje se izveštaj za potrebe upoznavanja rukovodstva fabrike o mogućim potencijalima za uštede energenata. U velikom broju slučajeva, ističe Stamenić, menadžment kompanije je dobro reagovao na nalaze energetskeg pregleda, međutim, uvek se postavlja pitanje kako do novca za investicije.

- Problem obezbeđenja sredstava za investicije u oblasti poboljšanja energetske efikasnosti u industriji od 2010. godine olakšan je uvođenjem povoljnih kreditnih linija EBRD-a i nekih drugih EU fondova za energetske efikasnost i održivi razvoj. Veće kompanije imaju svakako bolju poziciju u obezbeđenju ovih sredstava, a manja i srednja preduzeća se obično koncentrišu na mere koje ne zahtevaju ulaganja ili su to ulaganja niskog nivoa.

Otpadna toplota u industriji

Generalno gledano, otpadna toplota u industriji predstavlja značajan resurs, samo je pitanje isplativosti investicije u sistem koji je potrebno izgraditi da bi se taj potencijal iskoristio. Rashladni sistemi su prateći deo svakog industrijskog pogona kod kojeg je potrebno hlađenje u proizvodnom procesu. Takvi procesi su nezaobilazni kod fabrika u prehrambenom sektoru.

- Iskorišćenje otpadne toplote kod rashladnih sistema u najvećem broju slučajeva je isplativo kada postoje spregnuti procesi grejanja i hlađenja u proizvodnom procesu. Postoji nekoliko primera dobre prakse u industrijskim kompanijama u Srbiji koje su implementirale tehnička rešenja za iskorišćenje otpadne toplote iz rashladnih sistema. Jedna od kompanija je "Knjaz Miloš" iz Arandjelovca – kaže Stamenić.

Ukoliko ne postoji ili nije opravdano korišćenje otpadne toplote u samom proizvodnom procesu, ona se može koristiti za grejanje objekta – npr. proizvodnog pogona u zimskim mesecima.

Upravo je novi pogon mlekare "Eko Mlek" iz Kaonika, energetske efikasno postrojenje gde su primenjene toplotne pumpe za korišćenje otpadne toplote. Naime, izgrađena je energetske efikasna zgrada i kotlarnica, primenjena je toplotna pumpa koja omogućava da se celokupna energija iz rashladnih sistema koristi za

pokriće potreba u toplotnoj energiji, a leti se za hlađenje prostorija koristi podzemna voda. Rezultat primene navedenih mera, kao i povećanja kapaciteta mlekare, je oko 60 % manja potrošnja energije po t mleka u odnosu na stari pogon.

Još jedan interesantan primer je novi kotao na biomasu u aleksandrovačkoj kompaniji "Vino Župa", gde su stari mazutni kotlovi ostali kao rezervni izvor energije. To je omogućilo da se kompletne potrebe u toplotnoj energiji pokriju korišćenjem sopstvene otpadne biomase iz prerade voća i otpada od prerade drveta iz lokalne drvne industrije.

Hemofarm – u samom vrhu energetske efikasnosti

Kompanija "Hemofarm", po izveštaju Svetske banke za 2015, našla se među 10% najboljih farmaceutskih kompanija na svetu u domenu energetske efikasnosti.

Naime, "Hemofarm" je prošle godine dobio najvišu ocenu A+ za poslovanje i izveštavanje u skladu sa principima održivog razvoja. Najviše su radili na optimizaciji utroška energije za potrebe klimatizacije, optimalnom korišćenju tehničke pare, redukciji disipacije i maksimalnoj rekuperaciji toplotne energije.

Blokiran račun kompanije "Simpo" zbog duga od oko 60 miliona dinara - Grad Vranje traži hitnu otplatu dugovanja

Kompanija "Simpo" iz Vranja se ne nalazi u pogodnoj finansijskoj situaciji ali je sigurno da neće ići u stečaj jer ne postoje ekonomski razlozi za takav scenario, rekao je generalni direktor ove fabrike Slađan Disić. On tvrdi da su najveći problemi prevaziđeni, kao i da je najveći deo obaveza ispunjen, te da firma ima realnu perspektivu za ostanak i osvajanje novih tržišta.

- Bez obzira što je blokiran račun, bez obzira što neki pokušavaju da naplate ono što nisu više od 10 godina, kompanija neće stati - poručio je Disić, naglašavajući da u toj strukturi naplate samo kamate iznose 50% izdataka.

On nije hteo da politizuje poslovanje "Simpa" ali, kako kaže, ne može da shvati postupke lokalne samouprave koja je blokirala račun kompanije zbog potraživanja od oko 60 miliona dinara, te da taj postupak jedino može da uruši ovog bivšeg giganta.

- Ne znam koji su njihovi konkretni motivi ali ti postupci vode ka urušavanju firme i time se dovodi u pitanje sva radna mesta - kazao je Disić i izrazio sumnju da neko zapravo želi da kompanija ode u stečaj kako bi se kasnije delovi firme kupili po mizernoj ceni.

Činjenica je da "Simpo" ima obaveze prema gradu koje nisu izmirene ali je taj isti grad do sada od kompanije naplatio 700.000 EUR putem blokade računa.

- Ne znam kakav je interes grada, jer se blokadom računa firma dovodi u nelikvidnost i samo će usporiti naplatu duga - ističe on.

Podsećanja radi, grad Vranje je prethodnih dana dobio je zaključak o odlaganju izvršnih rešenja lokalne poreske administracije prema akcionarskom društvu "Simpo", u ukupnoj vrednosti od 67 miliona dinara. Dodatne sumnje podgrejala je prodaja jednog od pogona "Simpa" na koji je stavljena hipoteka što je navelo rukovodstvo grada da potegne za hitno izmirenje duga koji kompanija ima prema gradu.

Disić kaže da za to nije bilo razloga, jer se sa prodajem pogona ne brišu obaveze prema gradu.

- Tačno je da smo prodali objekat koji je pod hipotekom, ali stvari iznete u javnosti od strane rukovodstva predstavljaju notorno kršenje činjenica. Svaki objekat koji je pod hipotekom dužnik može da proda ako kupac želi da prihvati zaostale obaveze. Time se ne briše hipoteka i grad može da naplati svoja dugovanja kada se za to stvore uslovi - pojašnjava Disić govoreći o dugu, koji grad potražuje.

Kompanija, inače, broji 2.509 zaposlenih i najveća je po broju zaposlenih u Pčinjskom okrugu.

Dobit "Tesle" manja za četvrtinu

Beograd - Beogradski Aerodrom "Nikola Tesla" objavio je putem Beogradske berze da je u prošloj godini ostvario neto profit od 2,5 milijarde dinara

To je smanjenje od 24,8 odsto u odnosu na godinu pre.

Pad dobiti došao je pre svega kao posledica činjenice da ostali rezultat nije dao takav doprinos dobitku kao 2014. godine.

Kao što je poznato, Aerodrom je na kraju marta prošle godine naplatio od države otpisana potraživanja prema nacionalnom avio-prevozniku, Er Srbija, u visini od 1,9 milijardi dinara, ali je s druge strane nastavljeno gomilanje potraživanja prema ovoj kompaniji, pa su ostali rashodi dostigli 1,8 milijardi dinara.

Aerodrom je u prošloj godini uslužio rekordnih 4,78 miliona putnika (rast od tri odsto), dok su prihodi u istom periodu ostali nepromenjeni u odnosu na 2014. i iznosili su 8,1 milijardu dinara.

Država, koja poseduje 83,1 odsto akcija ove kompanije, za ovu godinu je najavila privatizaciju Aerodroma, ali još uvek nije izabran privatizacioni savetnik niti model za sprovođenje ovog postupka. Iz beogradskog aerodroma "Nikola Tesla" za B92 kažu da podaci o zaradi potiču iz Infromatora koji se izrađuje u statističke svrhe i nije zvaničan finansijski izveštaj o poslovanju kompanije već je zakonska obaveza svih preduzeća.

"Podaci u Informatoru obrađeni su na onovu finansijskih izveštaja izrađenih u statističke svrhe i predati su Agenciji za privredne registre 28. februara 2016. godine. Navedeni podaci bitno se razlikuju od očekivanih finansijskih rezultata AD Aerodrom Nikola Tesla koji će biti dostupni danom usvajanja i objavljivanja godišnjeg Finansijskog izveštaja za 2015. godinu, 30. juna tekuće godine", navode iz tog preduzeća.

Kako dodaju, očekivana bruto dobit beogradskog aerodroma u 2015. iznosiće 3,971 milijardi dinara, što je za 6 odsto više u odnosu na 2014. Očekivana neto dobit u 2015. godini iznosiće 3,314 milijardi dinara, što je jedan od najboljih poslovnih rezultata od osnivanja beogradskog aerodrome.

Iskazana razlika u vrednosti dobiti nastala je, kako kažu, smanjenjem ispravke vrednosti potraživanja iz 2015.

Jaz između profita i javnog interesa

Ustanova Dečje odmaralište "Zlatibor" iz Užica prodala svoje kapacitete na moru novosadskoj turističkoj agenciji.

Cuparić: Najmanje dece je bilo iz Užica, ali godinama su odrasli letovali po smešnim cenama - 19 evra za pun pansion u špicu sezone, iako je realna cena od 26 do 28 evra, vodili su sinove i snahe, zetove i kćerke, šurake i pašenoge, užu i širu rodbinu.

Užice - Uprava Dečjeg odmarališta "Zlatibor", čiji je osnivač Grad Užice, odlučila je da najveći deo kapaciteta u svom odmaralištu u Bečićima, u naredne tri letnje sezone, proda jednoj turističkoj agenciji u Novom Sadu. Dok uprava i predstavnici gradske vlasti takvu odluku pravdaju neumitnim zakonima tržišta i tvrde da će isti broj dece i mladih iz Užica i dalje moći da letuju u tom objektu, deo javnosti to kritikuje i podseća na to da je ta javna ustanova, koja osim tog odmarališta poseduje i objekat „Golija“ na Zlatiboru, osnovana kako bi užičkoj deci i omladini bilo dostupno i zimovanje i letovanje.

U užičkoj dilemi moguće je naslutiti pokušaj reforme i početak tržišnog poslovanja javnog sektora, a s druge strane – otpor dela javnosti koji smatra da cilj javnog sektora nije ostvarivanje profita, već ispunjavanje interesa građana i to po dotiranim cenama koje su prikladne njihovom džepu. Taj hronični tranzicijski jaz, ovog puta vidljiv na užičkom primeru, moraće da se razreši, bez obzira na populizam koji se, zbog predizborne kampanje, ponovo i intenzivno širi Srbijom.

Direktor te ustanove Vladan Cuparić navodi da je početkom godine užičkim školama uputio ponude za letovanje u Bečićima, ali da je jedino OŠ "Stari grad" uzvratila odgovor i navela da u svom godišnjem planu nije predvidela letovanje za ovu školsku godinu, a potom je istakao da je godinama sve manje dece iz Užica koja letuju u tom objektu.

- Poslednje dve-tri godine u našem objektu u Bečićima letovalo je od 200 do 300 dece iz užičkih škola i vrtića, odnosno oko 400 njih sa decom iz sportskih klubova. To su samo dve smene, pa nam objekat ostaje prazan. Da bismo popunili kapacitete, nudili smo ih drugima iz cele Srbije, ali tada niko od sadašnjih "dušebrižnika" nije pravio problem – naveo je Cuparić.

- Najmanje dece je bilo iz Užica, ali godinama su odrasli letovali po smešnim cenama - 19 evra za pun pansion u špicu sezone, iako je

realna cena od 26 do 28 evra, vodili su sinove i snahe, zetove i kćerke, šurake i pašenoge, užu i širu rodbinu. Ja se borim protiv toga, a to izgleda nekome smeta i koristi priliku za napade baš u vreme izborne kampanje – ocenjuje Cuparić i ističe da ta ustanova, bez obzira na to što je njen osnivač lokalna samouprava, ostvaruje prihode isključivo na tržištu, i, kako je istakao, dobrim upravljanjem, prošle godine ostvarila je dobit od 12 miliona dinara, što je, kako ističe, prvi put od 1992. godine.

- U naredne tri godine dobićemo 300.000 evra po sezoni. Imali ili nemali gostiju, agencija iz Novog Sada će to da plati. Prošle godine sami smo pokušavali da popunimo kapacitete, činili razne ustupke i spuštali cene i dobit je bila 90.000 evra, a ove godine dobit će biti duplirana i njen najveći deo uložićemo u razvoj i proširenje kapaciteta - objasnio je direktor i istakao da je novosadska agencija pristala na cenu prenoćišta od 17 evra, a da je prethodnih sezona ona bila 11,5 evra.

Objašnjavajući zbog čega su usluge smeštaja i pripreme hrane prodati toj agenciji po modelu neposredne pogodbe, a ne raspisivanjem javnog oglasa, Cuparić je naveo da je ta agencija uputila pismo o namerama i da je uplatila avans od 20 odsto vrednosti ugovora. Odluku je, kako navodi, potvrdio Nadzorni odbor Dečjeg odmarališta, a potom i Gradsko veće.

Potvrdivši da je Gradsko veće, nakon detaljne analize, potvrdilo poslovnu odluku Dečjeg odmarališta, jer je to, kako je rekao, način da se u naredne tri godine ostvari značajan prihod, koji će omogućiti i značajne investicije kojima će se proširiti kapaciteti ne samo u Bečićima, nego i na Zlatiboru, gradonačelnik Tihomir Petković je rekao za Danas da je deo kapaciteta u letovalištu ostavljen za užičku decu i decu iz siromašnih porodica.

- Po odluci Gradskog veća, u osam smena po 50 učenika iz Užica letovaće u Bečićima po komercijalnoj ceni, a letovanje za 70 učenika iz najsiromašnijih užičkih porodica biće plaćeno i ove godine iz gradskog budžeta. To je isti ili približno isti broj užičke dece koja su letovala u tom odmaralištu prethodnih godina. Primera radi, 2013. letovalo je 280, naredne 275. a prošle godine 309 dece, što znači da užička deca neće biti zakinuta odlukom uprave Dečjeg odmarališta – kazao je Petković i dodao da u naredne tri godine u tom odmaralištu neće moći da letuju odrasli, što se ranije dešavalo.

Na primedbe dela javnosti i političkih stranaka da Dečje odmaralište nije privatna firma, već javna ustanova, Petković je uzvratilo da je "vreme da se javni sektor dokazuje i da prihode ostvaruje na tržištu".

- U toku je predizborna kampanja i koriste se prilike za političke napade, ali stanje u gradskom budžetu je takvo da su dobrodošle ideje o dodatnom novcu. Očekujemo da, od ove godine, Dečje odmaralište počne da vraća novac u budžet grada i prvi put, za duže od 10 godina, ta ustanova je ostvarila dobit od oko 15 miliona dinara. Prošle godine uložili smo tri miliona dinara, u saradnji sa Ministarstvom turizma uloženo je deset miliona i ove godine će to ministarstvo obezbediti još 15 miliona dinara za završetak rekonstrukcije objekta Golija na Zlatiboru i za izgradnju manjeg bazena. Očekujemo da ta ustanova naredne godine vrati u budžet bar pet miliona dinara i još veće iznose tokom narednih godina. To je naša politika za ceo javni sektor – poručio je Petković.

Prihodi na tržištu

Cuparić navodi da je objekat u Bečićima, pre tri godine, bio oronuo i pred zatvaranjem, jer nije bilo novca za investiranje, te da je sada, nakon ulaganja sopstvenog novca u renoviranje, postao pristojan objekat, od koga se, kako je procenio, ove godine očekuje dobit od oko 25 miliona dinara, a potom je najavio da će, za tri godine, započeti izgradnju novog objekta od 700 kvadratnih metara sa dvokrevetnim i trokrevetnim sobama.